Раскраска *Буям*

ЛЮБЕЗНИКИ, ЛЮБИЗАР

Зәйнәб Бишева исемендәге "КИТАП" нәшриәте

ӨФӨ•2012

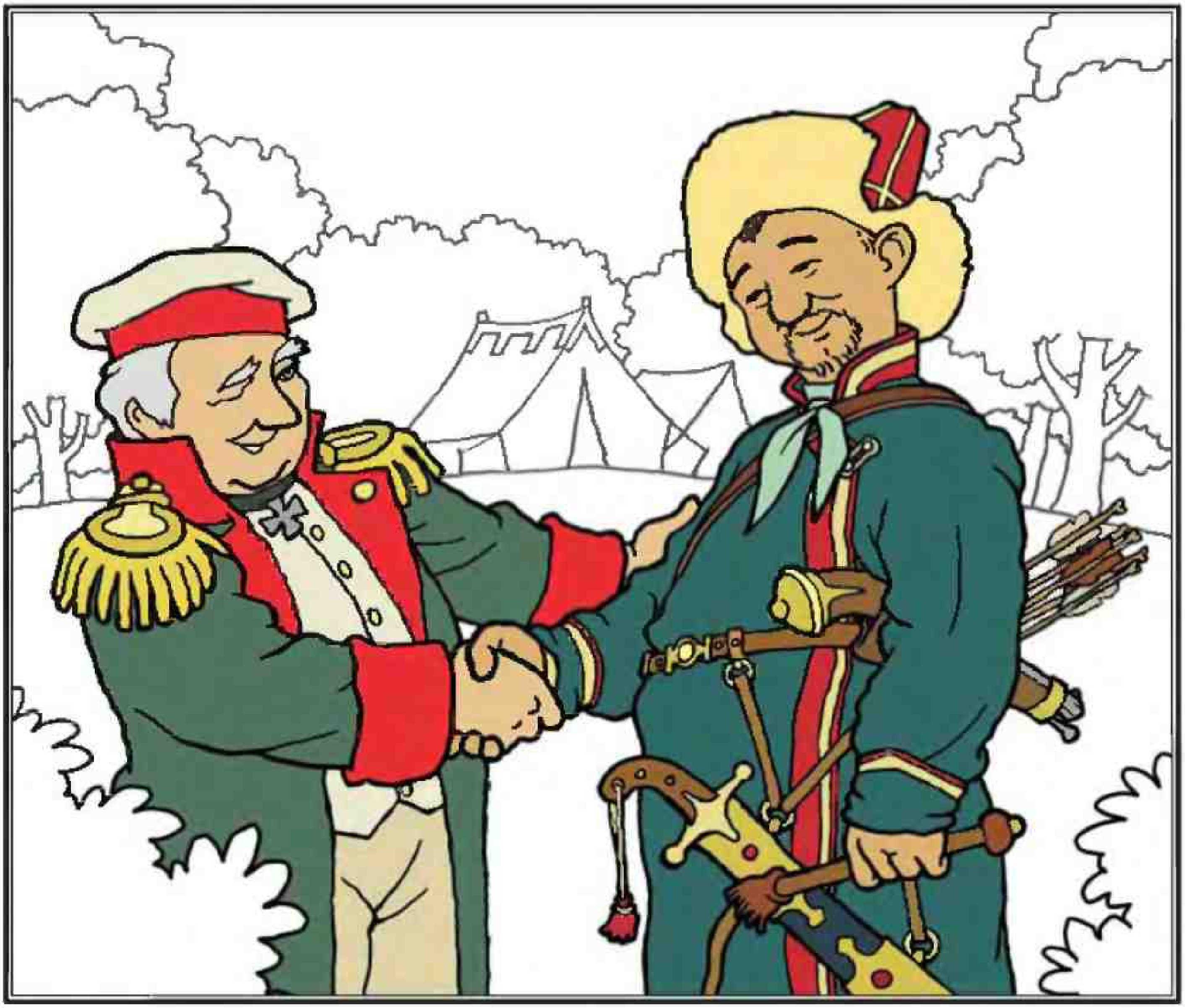

«ЛЮБИЗАР» ЙЫРЫНЫҢ ТАРИХЫ

Был йыр 1-се Башҡорт атлы полкында 1812—1814 йылғы Ватан һуғышында ижад ителгән. Бородино алышынан һуң фельдмаршал Михаил Илларионович Кутузов башҡорт полкында хеҙмәт иткән йөҙ башын үҙ янына саҡыртып, яуҙа күрһәткән ҡыйыулыҡтары өсөн маҡтап: «Любезные вы мои башкирцы! Хорошо дерётесь, молодцы!» — тип әйтә. Йөҙ башы үҙ полкына ҡайтҡас иптәштәренә Ҡотдос түрәне (башҡорттар фельдмаршалды шулай йөрөткәндәр) күреүе, уның башҡорттарға ҡарата яҡшы һүҙҙәр әйтеүе тураһында түкмәй-сәсмәй һөйләп бирә. Яугирҙәр М. И. Кутузовтың «любезные» һүҙен үҙҙәренсә үҙгәртеп: «любезники, любизар, маладис, маладис», — тип, йырҙа мәңгеләштерәләр.

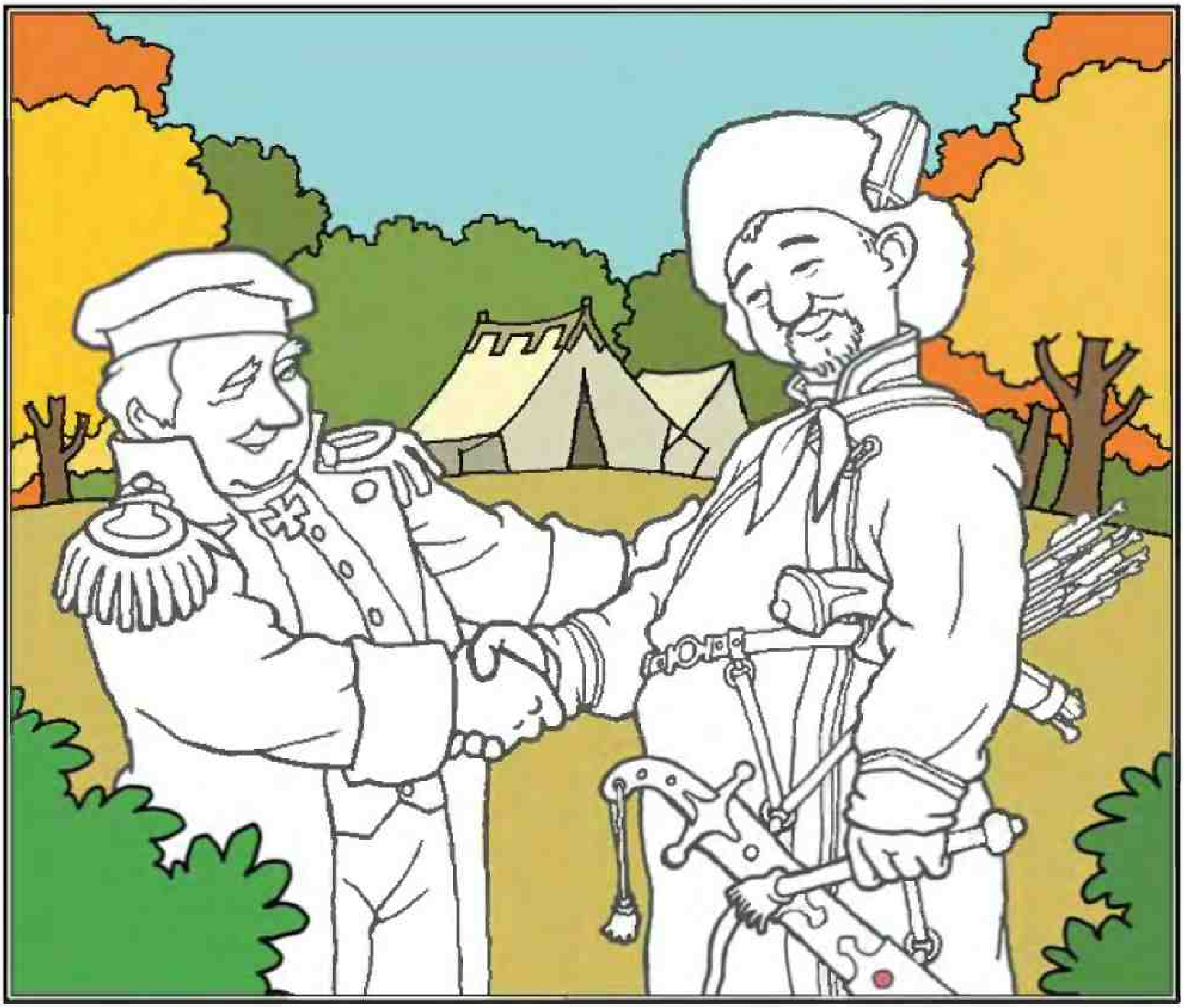

ИСТОРИЯ ПЕСНИ «ЛЮБИЗАР»

По преданию, во время Отечественной войны 1812 года после Бородинского сражения главнокомандующий русской армией Михаил Илларионович Кутузов вызвал к себе одного из сотников 1-го Башкирского конного полка, похвалил за отвагу, проявленную в боях, и сказал на прощание: «Любезные вы мои башкирцы! Хорошо дерётесь, молодцы!» Вернувшись в свой полк, сотник рассказал, что видел самого Кутдуса (так башкиры произносили фамилию фельдмаршала). Воины стали интересоваться мнением Кутузова о башкирах. Сотник всё дословно пересказал, и башкирские воины, воодушевлённые похвалой, сочинили песню, где припевом стали слова Михаила Кутузова, изменив при этом труднопроизносимое для них слово «любезные» на «любезники».

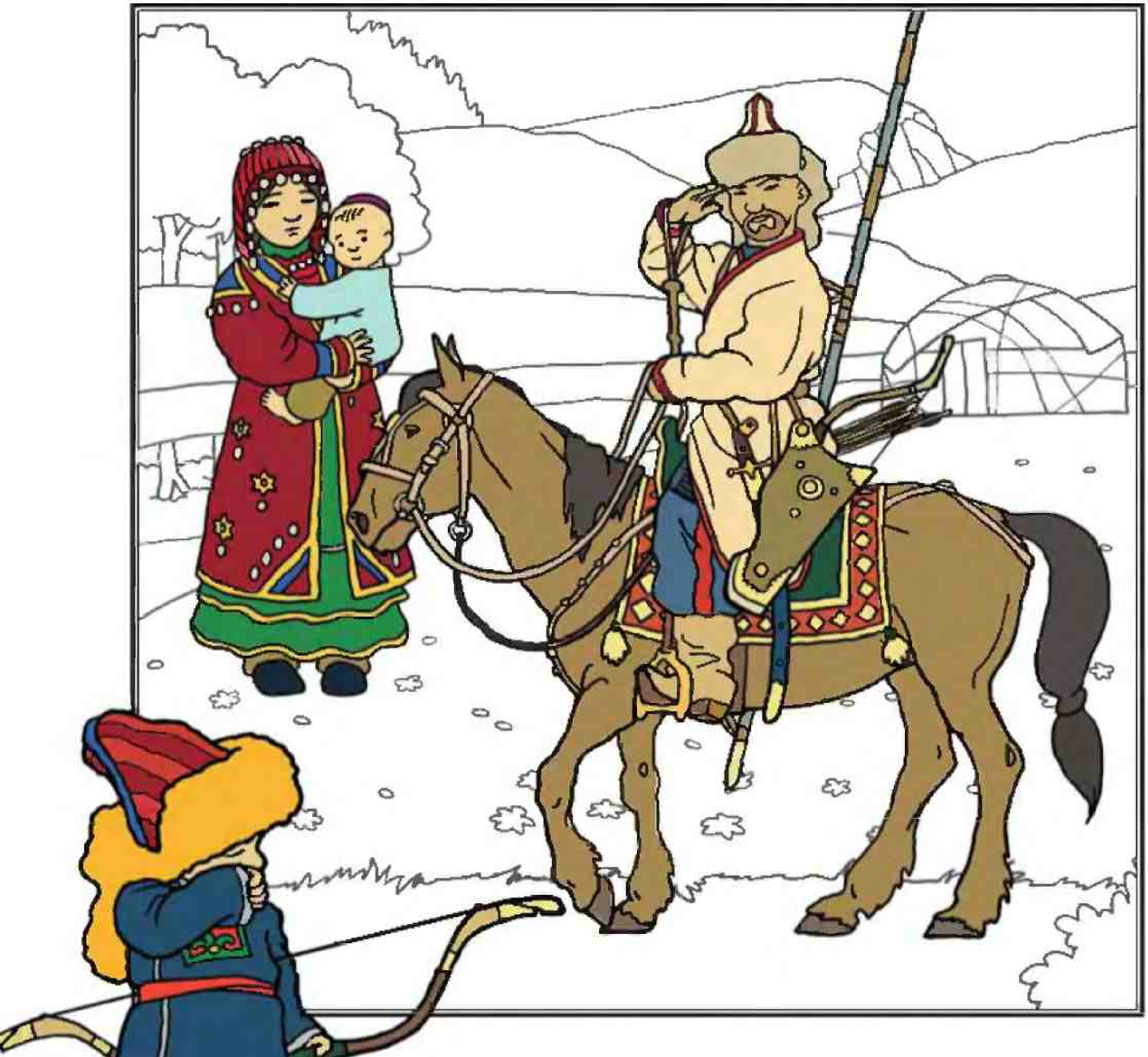

ЛЮБИЗАР

Беҙ һуғышҡа ингәндә,
Бәхилләштек барыбыҙ.
Беҙ һуғыштан сыҡканда
Алдан сыҡты ҙаныбыҙ.
Любезники, любизар,
Маладис, маладис!

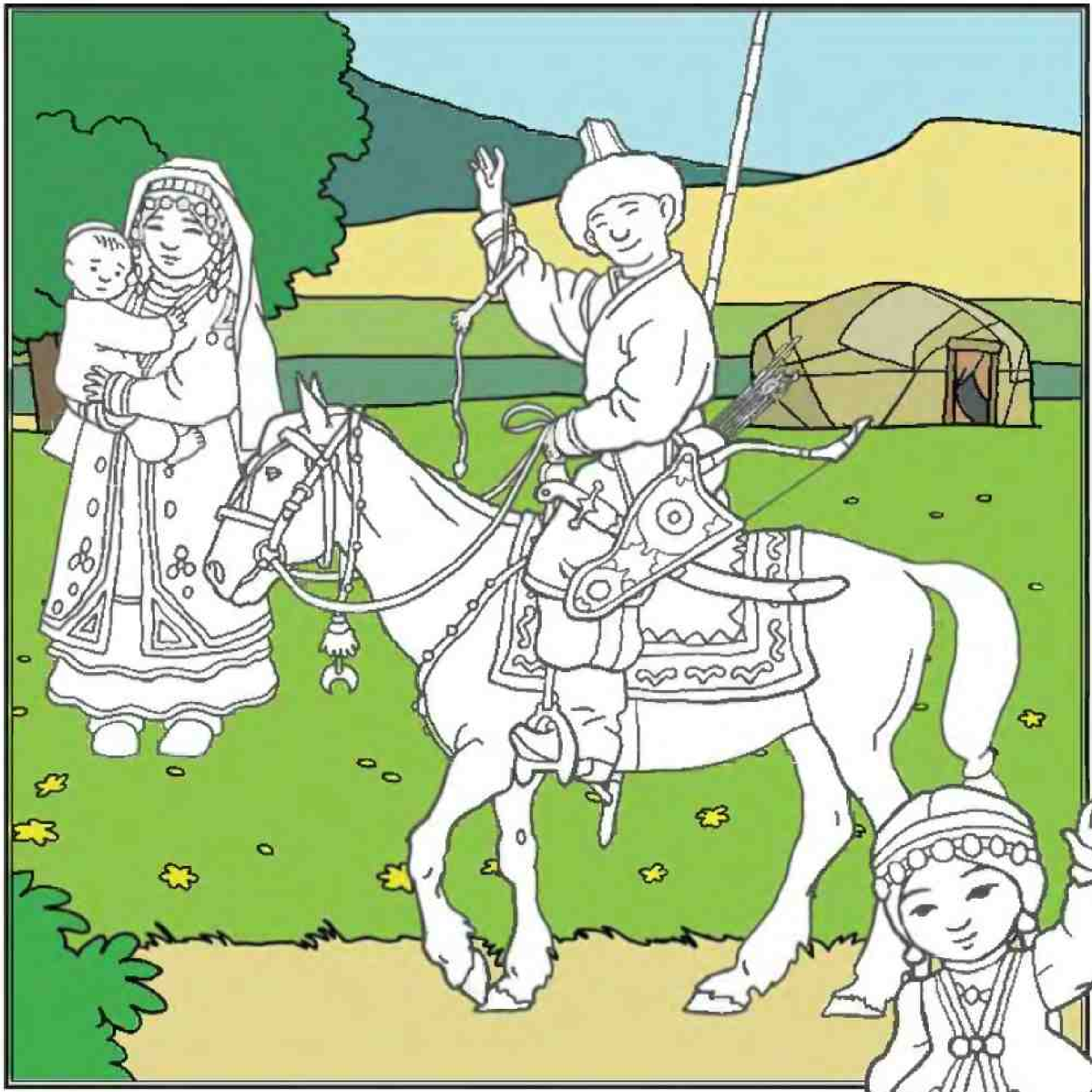

ЛЮБИЗАР

Уходили на войну,
Покидали мать, жену.
А как с битвы возвращались —
Слава нам на всю страну.
Любезники, любизар,
Маладис, маладис!

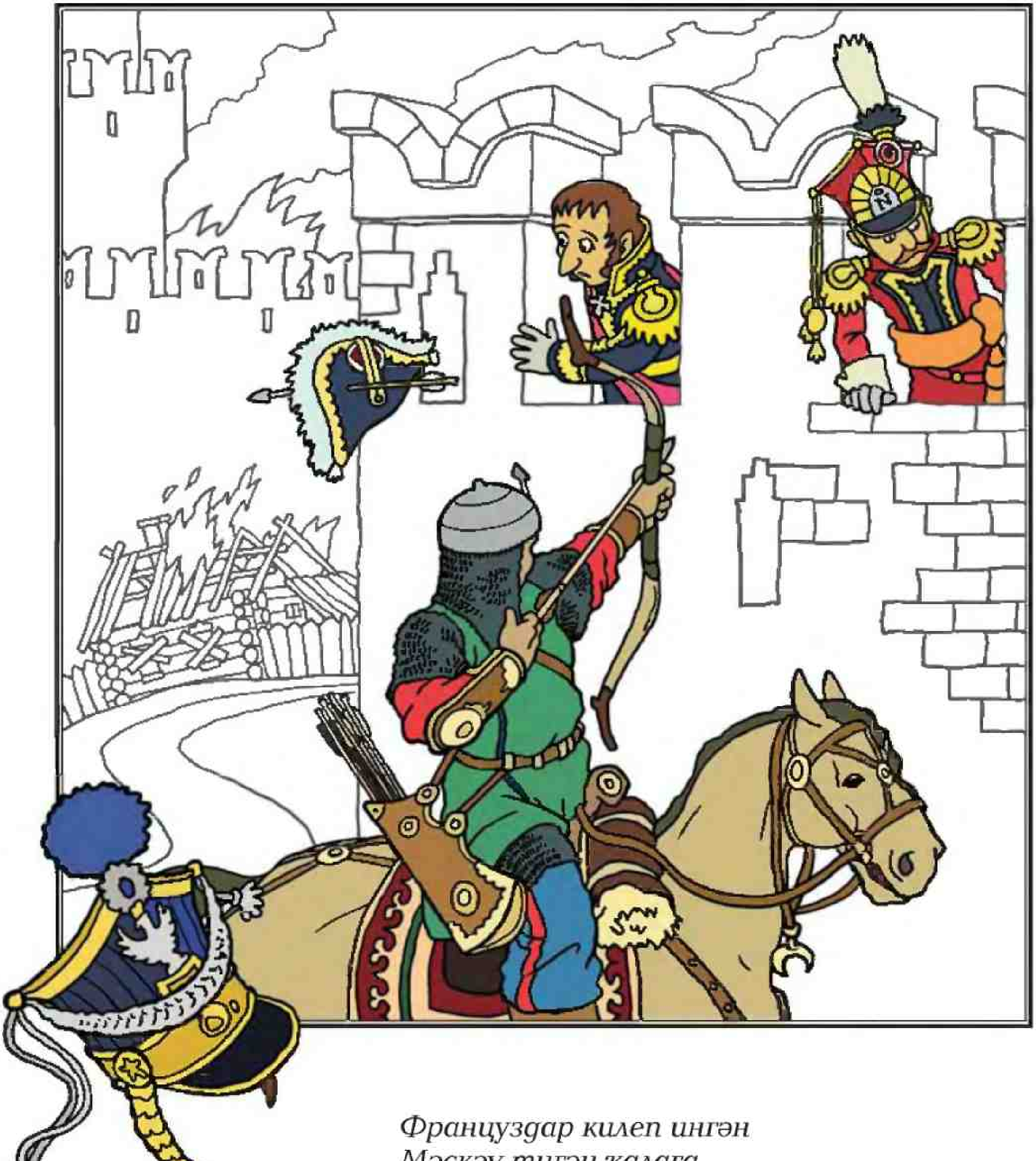

Француздар килеп ингән
Мәскәү тигән ҡалаға.
Беҙҙең ғәскәр ҡыҫып алғас,
Сығып ҡасты ҡалаға.
Любезники, любизар,
Маладис, маладис!

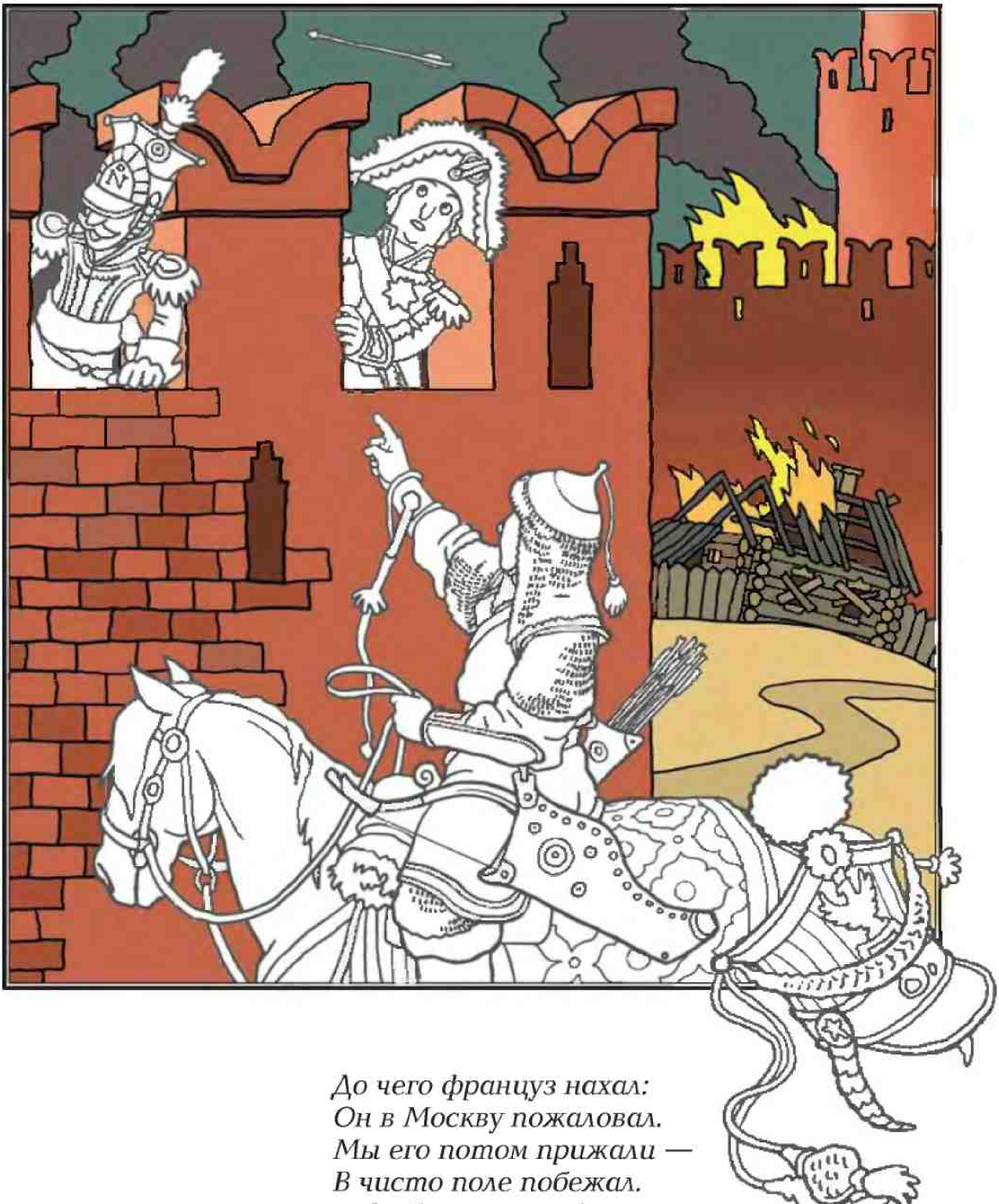

До чего француз нахал:
Он в Москву пожаловал.
Мы его потом прижали —
В чисто поле побежал.
Любезники, любизар,
Маладис, маладис!

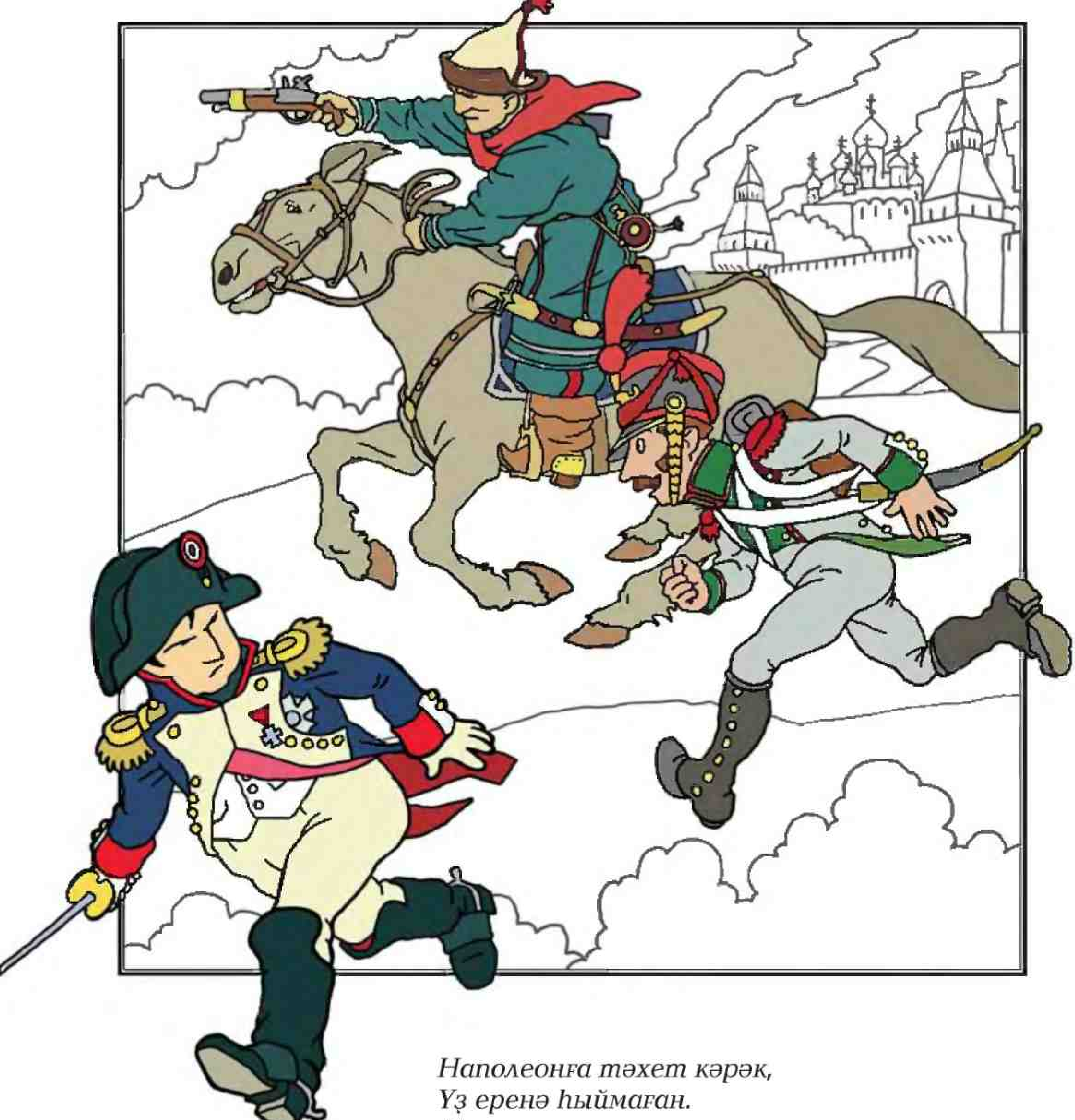

Наполеонға тәхет кәрәк,
Үҙ еренә һыймаған.
Мәскәүҙәргә килеп ингәс,
Ул да үҙен һынаған.
Любезники, любизар,
Маладис, маладис!

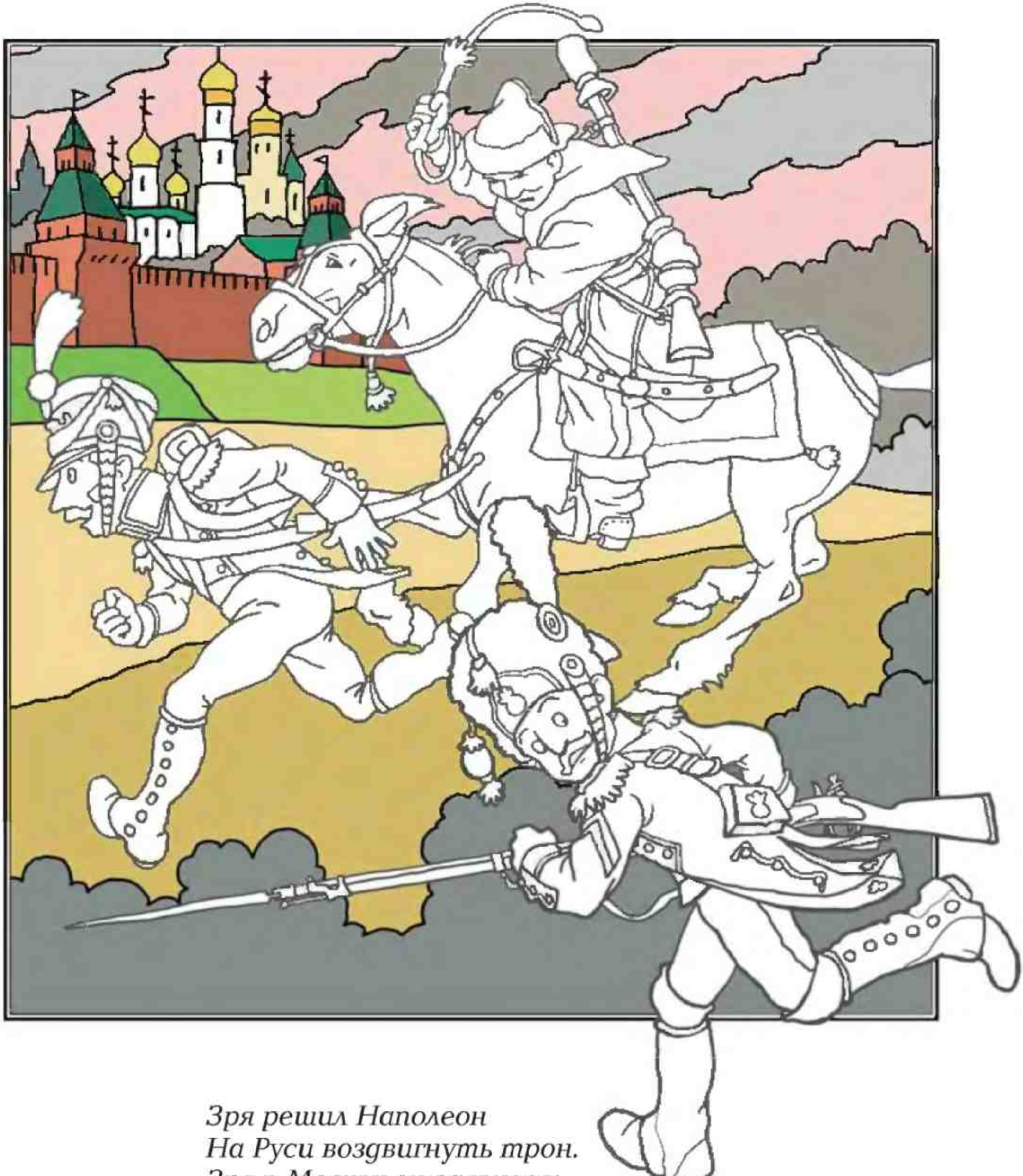

Зря решил Наполеон
На Руси воздвигнуть трон.
Зря в Москву он заявился:
Был умён, теперь учён.
Любезники, любизар,
Маладис, маладис!

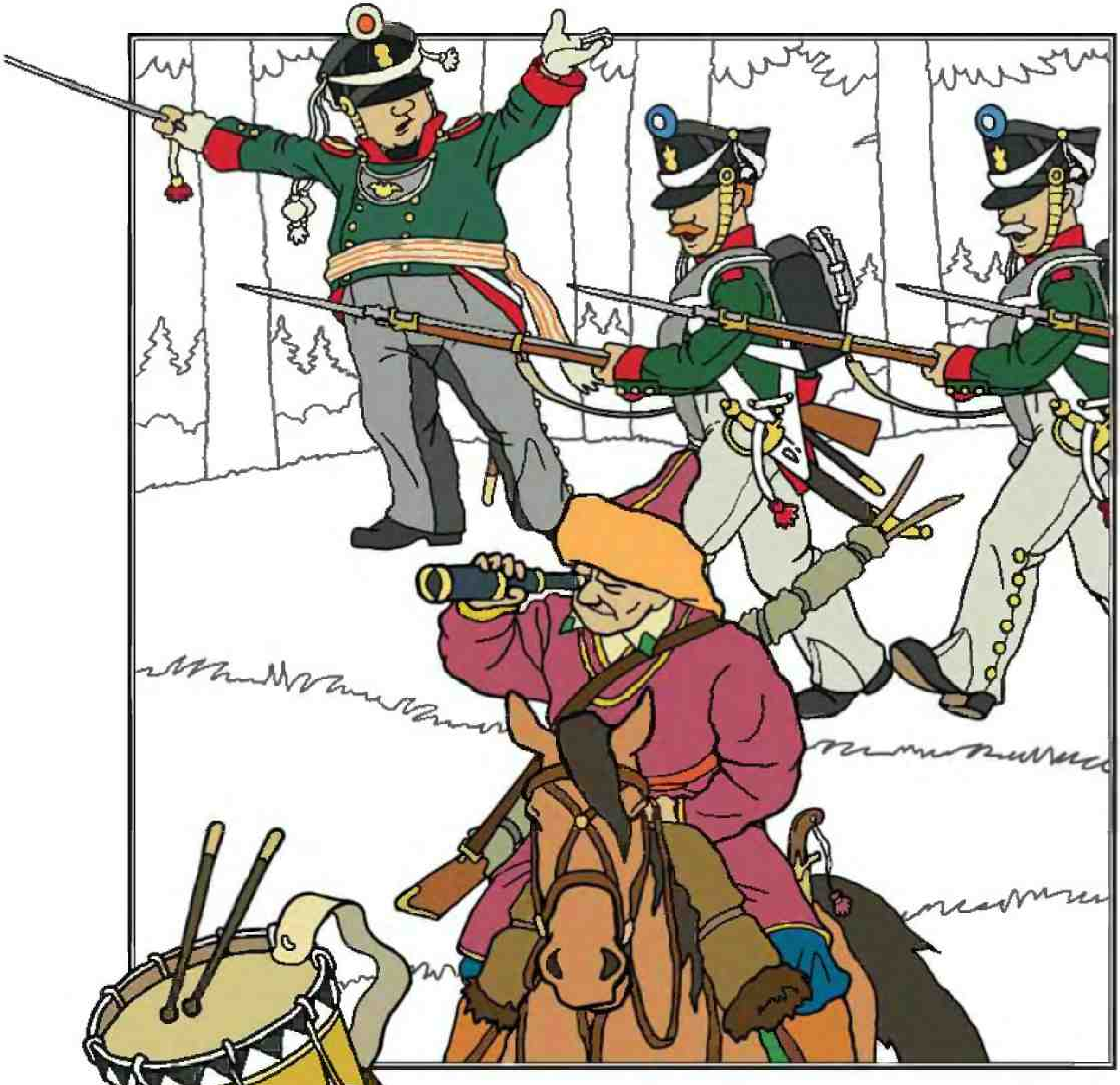

Французлар танынылар
Әрәсәйҙә үҙҙәрен,
Урыҫ, башҡорт ҡыҫмаҡлағас,
Таба алмайҙар эҙҙәрен.
Любезники, любизар,
Маладис, маладис!

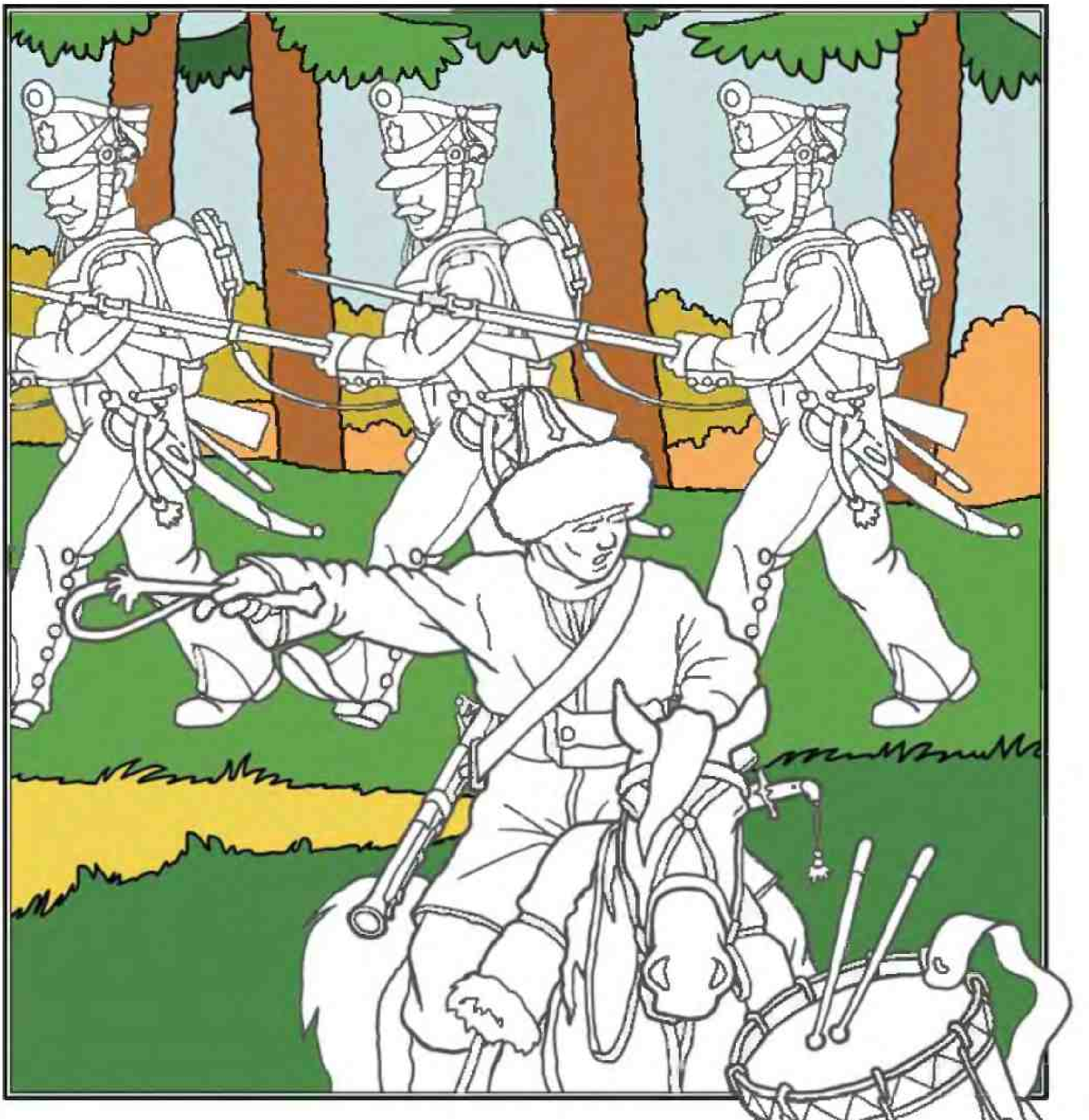

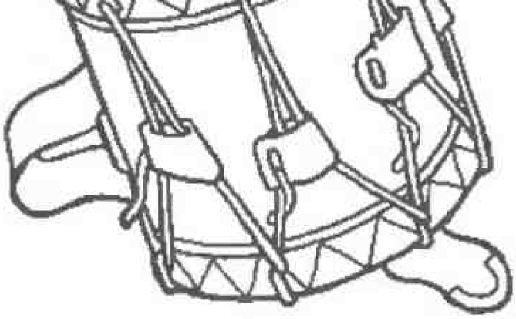

Дай России только срок,
И французу даст урок:
Русский и башкир прижали —
Побежал не чуя ног.
Любезники, любизар,
Маладис, маладис!

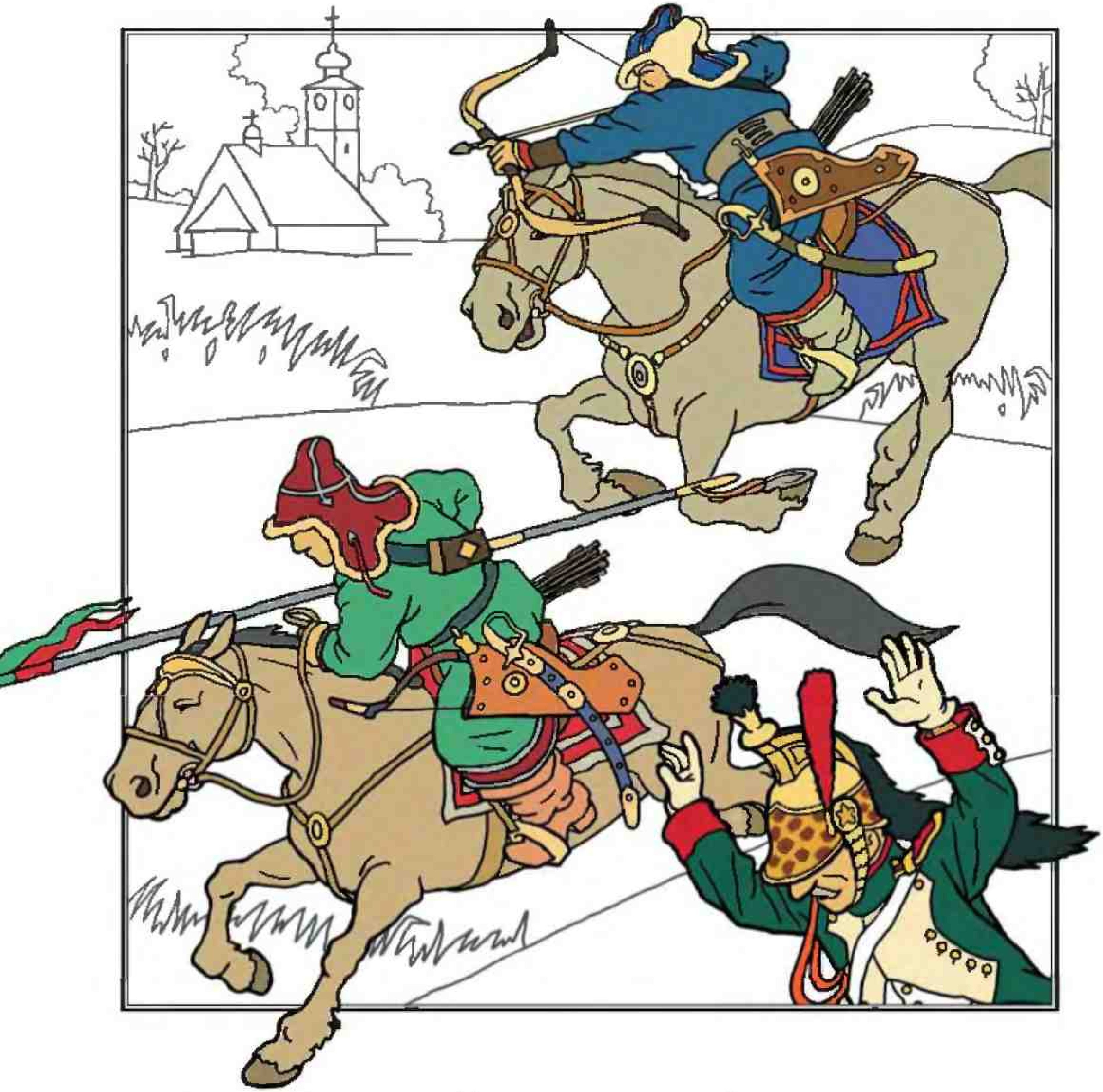

Мәскәүгә лә керҙек беҙ,
Парижды ла күрҙек беҙ.
Француздарҙы еңгәндә,
Ер емертеп йөрөнөк беҙ.
Любезники, любизар,
Маладис, маладис!

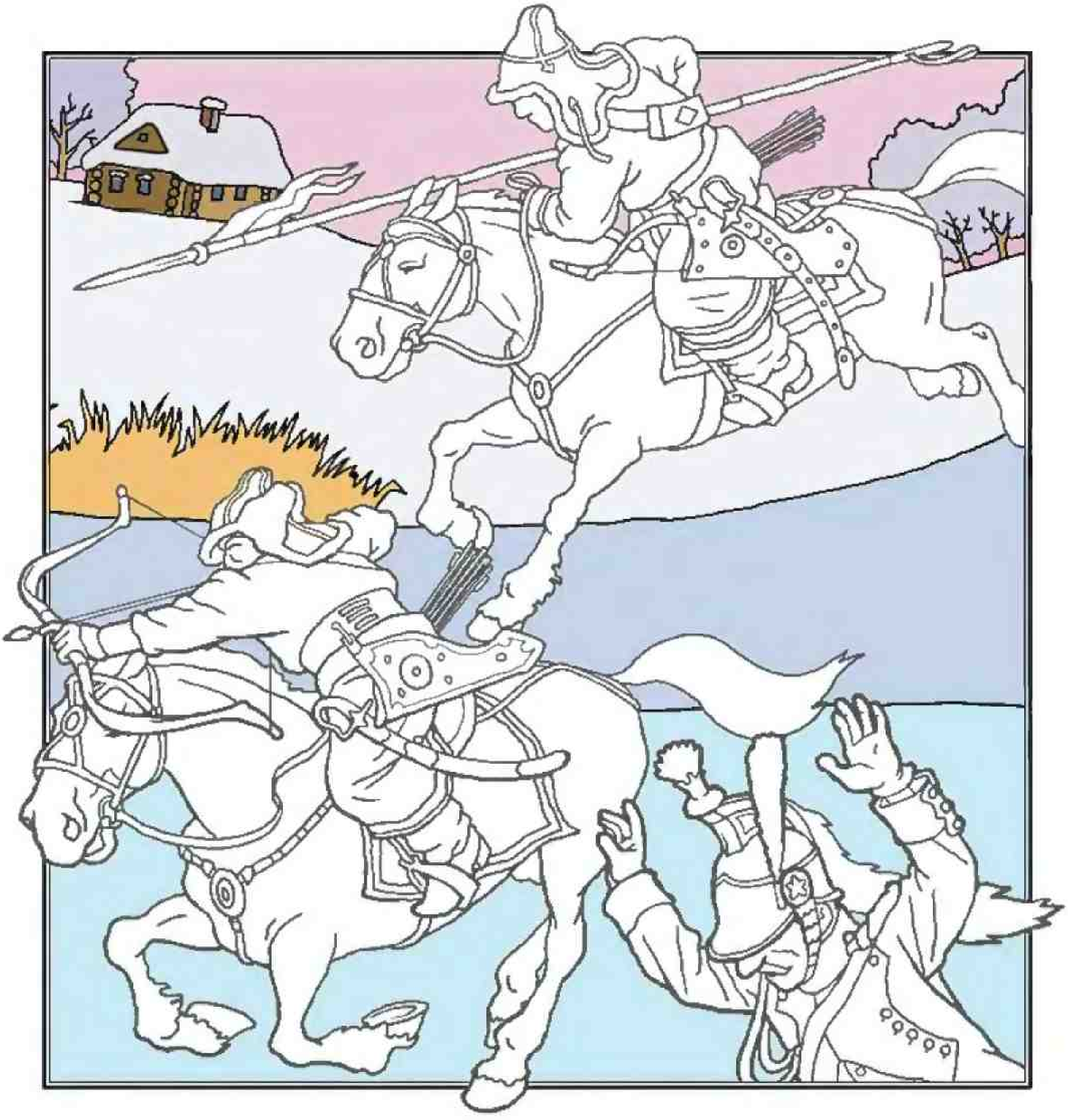

И в Москве бывали мы,
И Париж видали мы,
Землю сотрясали мы,
Когда французов гнали.
Любезники, любизар,
Маладис, маладис!

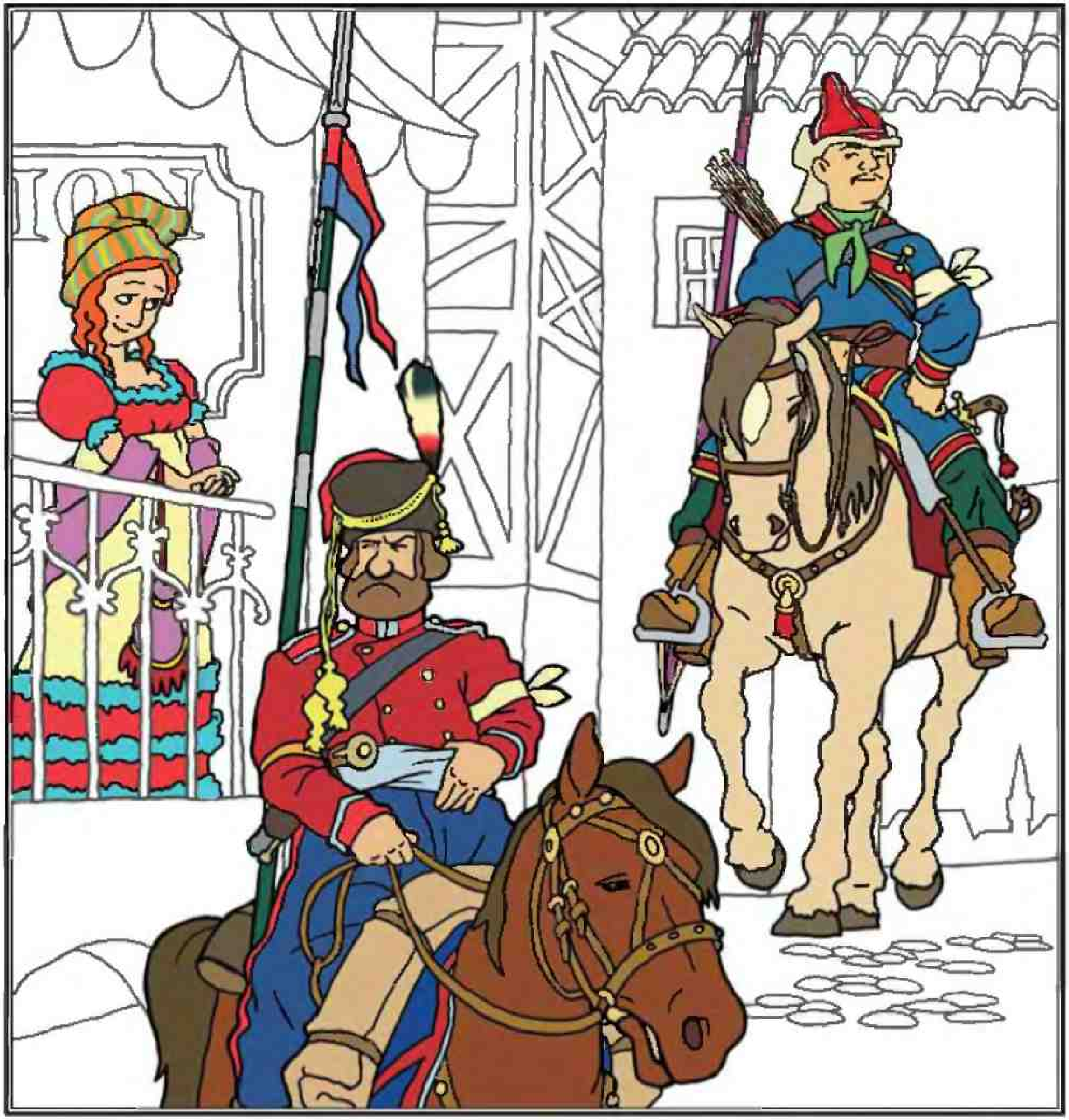

Француздарҙың ҡалалары,
Урамдары таш ҡына.
Француздар етте инде
Үҙҙәренең башына.
Любезники, любизар,
Маладис, маладис!

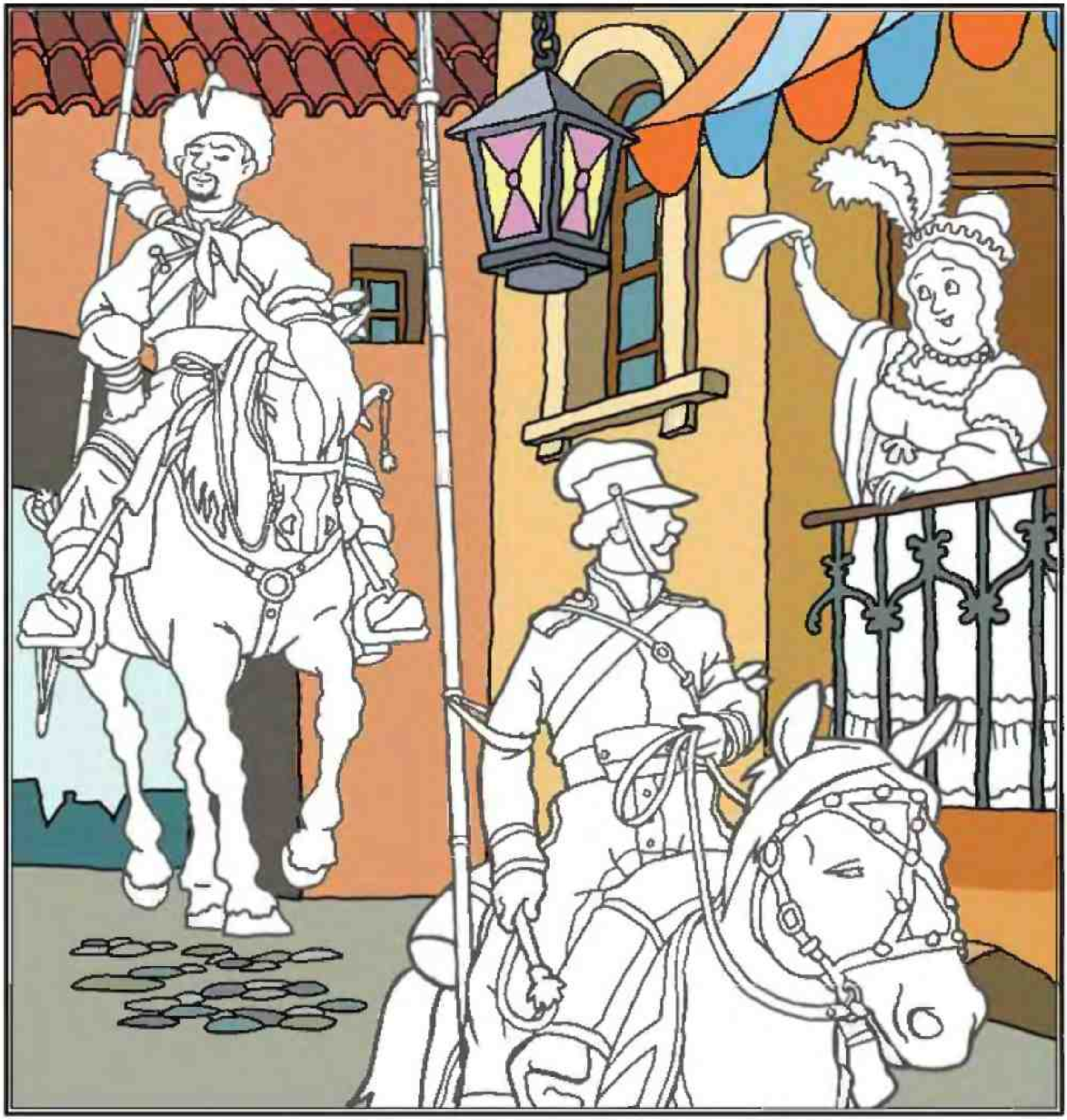

Улицы булыжные
У французов — здорово!
Эх, навоевал француз
На свою же голову.
Любезники, любизар,
Маладис, маладис!

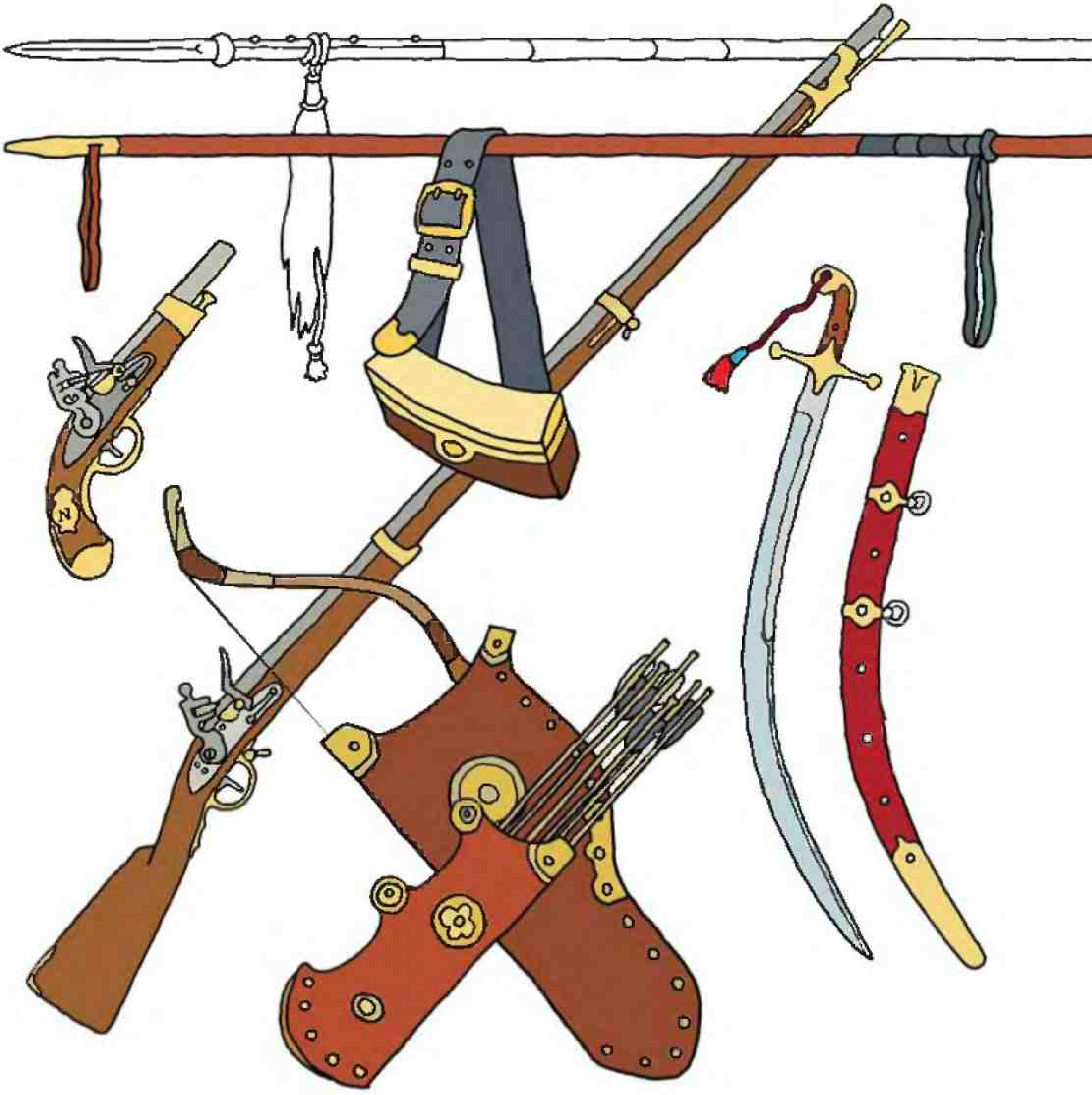

«Мылтыҡ, һөңгө, ҡылыс, йәйә һәм уҡ-һаҙаҡ — башҡорттоң төп яу ҡоралдары...»

Географ һәм краевед В. Черемшанский һүҙҙәренән

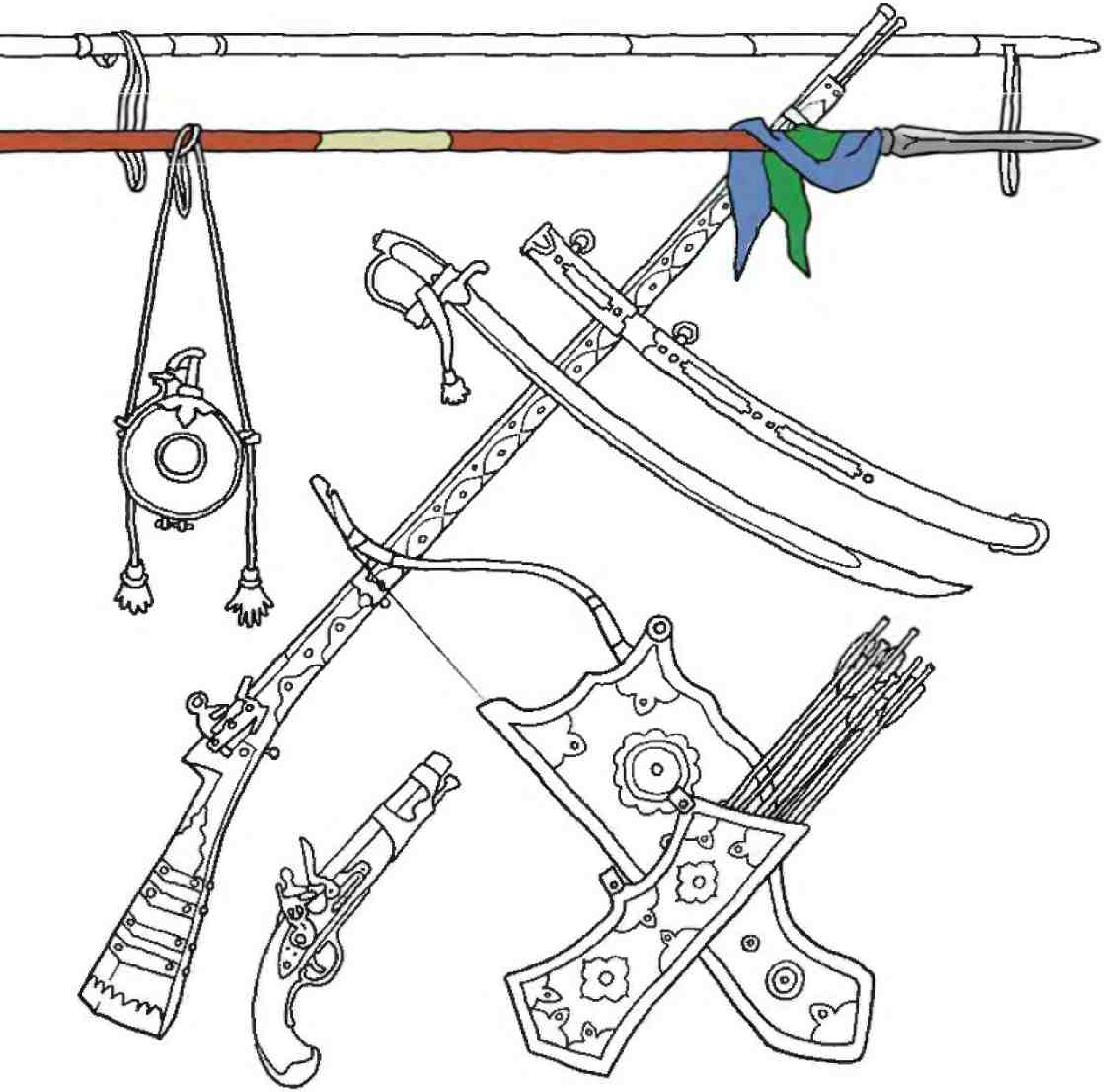

«Башкиры были вооружены, главным образом, ружьём, пикой или копьём, саблей и колчаном со стрелами».

Из высказывания географа и краеведа В. Черемшанского

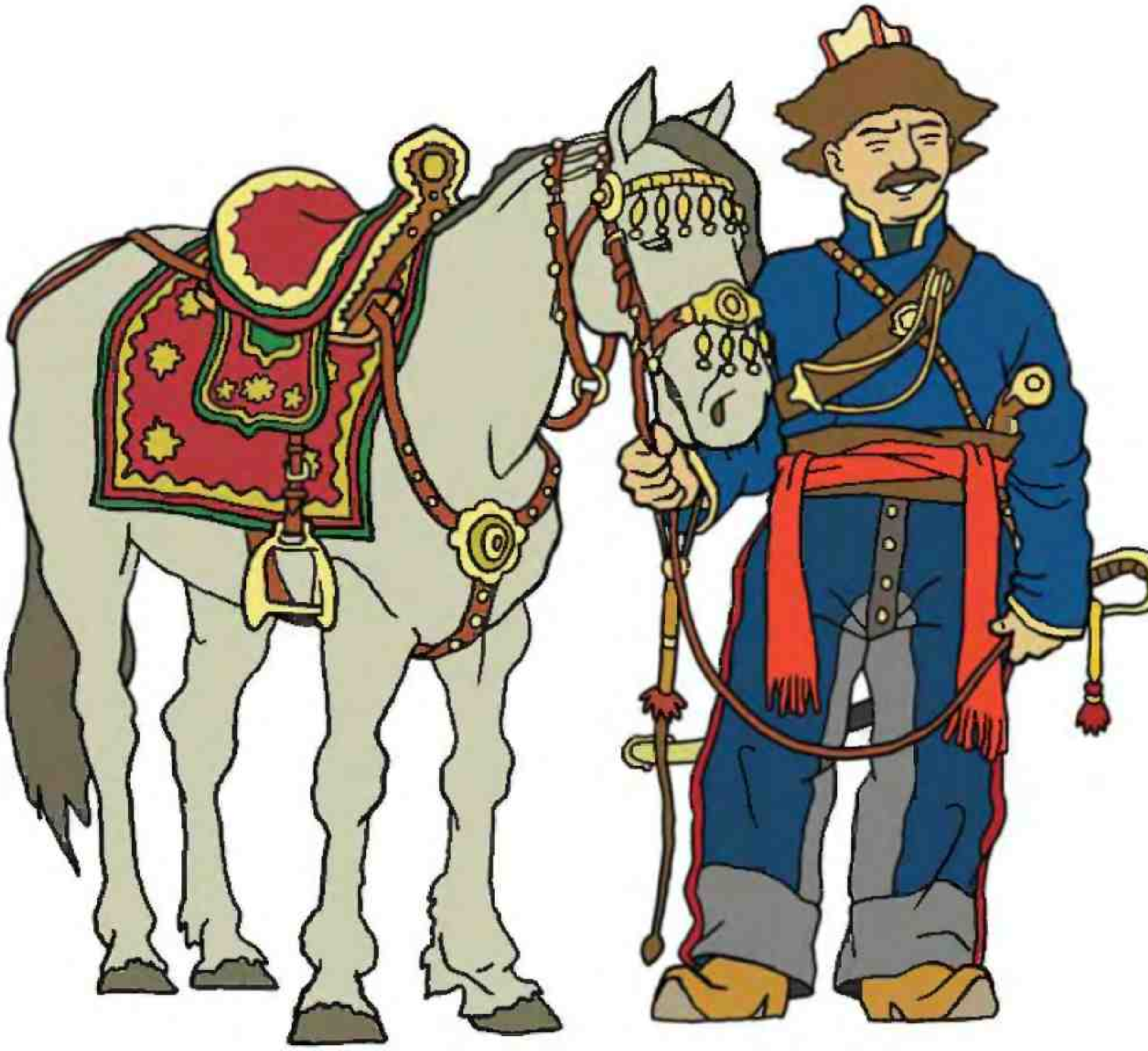

«...Офицерҙар ҡыҙыл бүрек, ҡуйы зәңгәр түҫтәге буҫтау кафтан кейә, ҡылыс ҡайыштары, йүгәндәре көмөш менән семәрләнгән, эйәр-өпсөндәре казактарҙыҡы кеүек. ... Бөтөн ... башҡорт частарында ла фил һөйәге, мәрүәт (ынйы), алтын йәки көмөш менән нәзәкәтле итеп биҙәлгән эйәрҙәр юғары дәрәжәлелектең билдәһе булып һанала».

Хәрби әсир, француз армияһы лейтенанты С. Рюппель мемуарҙарынан. 1812 йыл

«...Офицеры носили красные шапки, тёмно-синие меховые кафтаны, перевязь сабли и уздечка у них были украшены серебром, сбруя у них на манер казачьей. ... Во всех... башкирских частях знаком высокого ранга является седло, искусно украшенное слоновой костью, перламутром, серебром или золотом».

Из мемуаров военнопленного французской армии лейтенанта С. Рюппеля. 1812 год

«Наполеондың ҡотҡоһона ҡарағанда, Лигница кешеләре ҡырағай «вәхшиҙәрҙе» күрергә тейеш ине һәм, ғәжәпкә ҡаршы, мөләйем, алсаҡ яугирҙәрҙе ҡаршылайҙар».

А. Раевский, 1813—1814 йылдарҙағы походтарҙа ҡатнашыусы урыҫ генералы иҫтәлектәренән

«По рассказам Наполеона, жители Лигницы ожидали увидеть диких «варваров», но, к удивлению, встретили приветливых, добрых воинов».

Из воспоминаний русского генерала, участника похода 1813—1814 гг. А. Раевского

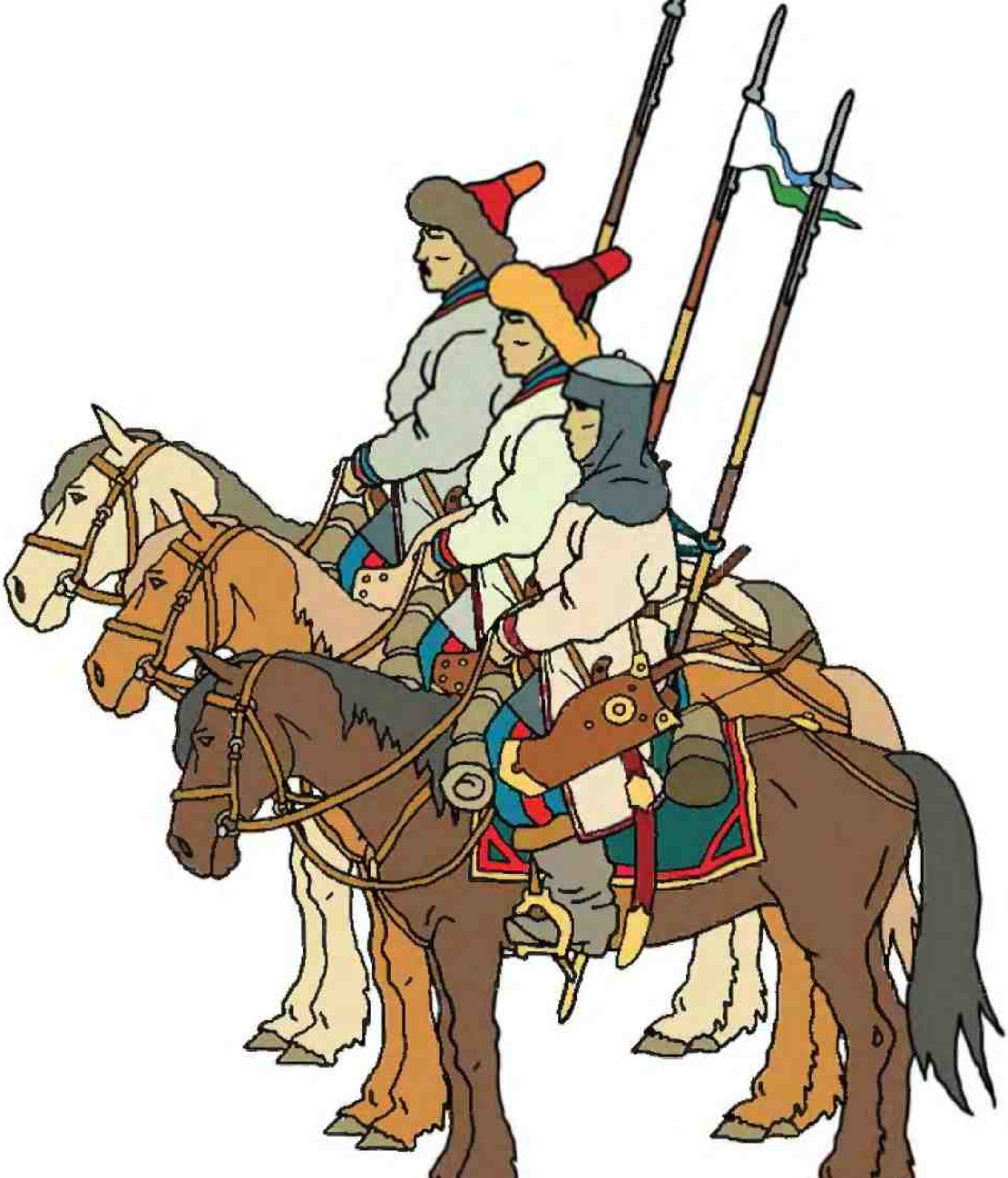

«...Ысынлап та, был ваҡытта ҡалаға кергән башҡорттарҙың кейемдәре һәм ҡиәфәте немецтарҙы хайран итте. ... Тығыҙ сафтарҙағы аҡ кафтандар һәм ҡыҙыл бүректәр ярайһы уҡ яңы һәм зауыҡлы тамаша ине».

А. Раевский, 1813—1814 йылдарҙағы походтарҙа ҡатнашыусы урыҫ генералы иҫтәлектәренән

«...Одежда и вид башкирцев, которые в то время входили в город, поразили немцев. ... Белые кафтаны и красные шапки в сомкнутых рядах представляли новое, но довольно приятное зрелище».

Из воспоминаний русского генерал, участника похода 1813—1814 гг. А. Раевского

УДК 087.5Р
ББК 9
Л 98

Рәссамы *Азат Ҡужин*

Идеяны тәҡдим итеүселәр З. Ш. Карабаева, Ә.Ә. Ғиләжетдинова

Л 98 Любезники, любизар: буям. — Өфө: Китап, 2012. — 24 бит.

ISBN 978-5-295-05506-5

Башҡорттар араһында киң таралған «Любизар» йырының тарихына нигеҙләнеп эшләнгән башҡорт һәм урыҫ телдәрендәге буям китабы кескәйҙәргә тәғәйенләнгән. Атай-олатайҙарҙың 200 йыл элек 1812 йылғы Ватан һуғышында күрһәткән батырлыҡтарын күҙаллап, яу ҡоралдарын, кейемдәрен ҡыҙыҡһынып ҡарарға, буярға мөмкин.

Эта книжка-раскраска расскажет юным читателям об истории башкирской народной песни «Любизар». Через рисунки, размещенные в книжке, и пояснения к ним малыши смогут лучше узнать о героическом участии башкирского народа в Отечественной войне 1812 года, об оружии, о военной одежде тех времён.

Литературно-художественное издание

Для детей младшего школьного возраста

ЛЮБЕЗНИКИ, ЛЮБИЗАР

Книжка-раскраска

(на башкирском и русском языках)

Төҙөүсеһе *Илдар Шәйәхмәтов*

Мөхәррирҙәре *Р. М. Зәйтүнова, Н. С. Әхмәҙиева*
Биҙәлеш мөхәррире *А. Р. Мөхтәруллин*
Техник мөхәррире *В. Р. Абдрахманова*
Корректорҙары *Р. М. Зәйтүнова, Ә. М. Әминева*

Баҫырға ҡул ҡуйылды 10.04.12. Форматы 60x90 1/8. Офсет ҡағыҙы. Балтика гарнитураһы. Офсет ысулы менән баҫылды.
Шартлы баҫма таб. 3,0. Шартлы буяу отт. 14,0. Иҫәп-нәшер таб. 2,8. Тиражы 1000 дана. Заказ 120443.

Башҡортостан Республикаһының Зәйнәб Биишева исемендәге
Башҡортостан «Китап» нәшриәте дәүләт унитар предприятиеһы.
450001, Өфө, Октябрь проспекты, 2.

Әҙер файлдарҙан баҫылды.

Башҡортостан Республикаһының «Белая река» нәшриәте
дәүләт унитар предприятиеһы.
450078, Салауат Юлаев проспекты, 55.

ТП — 188/12

УДК 087.5Р
ББК 9

© Шәйәхмәтов И. Ғ., төҙөү-туплау, 2012
© Ҡужин А. Ғ., һүрәттәр, 2012
© Башҡортостан Республикаһының
Зәйнәб Биишева исемендәге
Башҡортостан «Китап» нәшриәте
дәүләт унитар предприятиеһы, 2012

ISBN 978-5-295-05506-5